

## LABARATORIYA BO'LIMLARINING TASHKIL ETILISHIDA HAMSHIRALIK ISHI

**Bo'riyev Husniddin**  
**Abduraimov Azamat**

*Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlarini malakasini oshirish va ularni  
ixtisoslashtirish markazi Termiz filiali o'qituvchilari*

### KIRISH

Laboratoriya bo'limlari – bu tibbiyot muassasalarida tashxis qo'yish, davolash samaradorligini baholash va profilaktik maqsadlarda biologik namunalarga (qon, siydik, balg'am, najas, likvor va boshqalar) turli xil laborator tahlillarni o'tkazadigan maxsus bo'limlardir. Ushbu bo'limlarning to'g'ri tashkil etilishi bemorlarga sifatli tibbiy xizmat ko'rsatishda juda muhimdir.

Asosiy qism: Hamshiraning roli laboratoriya ishida asosiy tayanch bo'lib, u nafaqat tahlilni olish, balki xavfsizlik, gigiyena, sifat nazorati va bemor bilan ishlash jarayonlarini ham boshqaradi. --- 1. Laboratoriya bo'limining asosiy yo'nalishlari Tibbiyot muassasasida laboratoriya quyidagi asosiy turlarga bo'linadi: Klinik–diagnostik laboratoriya – umumiy qon, siydik, najas, biokimyoviy, gematologik tahlillar. Bakteriologik (mikrobiologik) laboratoriya – infeksiyon kasallik qo'zg'atuvchilarini aniqlash, ekish va antibiotik sezgirligini tekshirish. Serologik va immunologik laboratoriya – antitelalar, antigenlar, immun holatini baholash. PCR va molekulyar–diagnostika laboratoriyasi – DNK/RNK asosida virus, bakteriya aniqlash. Patologik–gistologik laboratoriya – to'qimalar, biopsiya, sitologik tekshiruvlar. Gormon va biokimyoviy laboratoriya – endokrin kasalliklar, metabolik buzilishlar aniqlash. --- 2. Laboratoriya bo'limini tashkil etishning asosiy talablari Hududiy rejalashtirish: qabul xonasi, tahlil olish xonasi, sterilizatsiya, saqlash, yuvish va ishchi xonalar alohida bo'lishi. Sanitariya–gigiyena me'yorlari: ventilyatsiya, steril sharoit, chiqindilarni to'g'ri utilizatsiya qilish. Asbob–uskunalar bilan jihozlash: mikroskoplar, analizatorlar, santrifugalalar, sovutkichlar, sterilizatorlar. Xavfsizlik choralarini ta'minlash: infeksiyon xavfga qarshi shaxsiy himoya vositalari (qo'lqop, niqob, xalat). --- 3. Hamshiralik ishining asosiy vazifalari Laboratoriya hamshirasi quyidagi ishlarni bajaradi: a) Bemor bilan ishlash Bemorni laboratoriya tartibi bilan tanishtirish (tahlil oldidan parhez, dori qabul qilish qoidalari). Biologik materialni (qon, siydik, balg'am va h.k.) to'g'ri olish. Bemorning psixologik holatini yengillashtirish, og'riqsiz va xavfsiz tahlil olish. b) Namuna bilan ishlash Materialni steril sharoitda olish va belgilash (etiketka, yo'nalish qog'oz). Namuna sifatini saqlash (temperatura, transport qoidalari). Tahlilni o'z vaqtida laboratoriya ichida yetkazish. c) Jihoz va vositalar bilan ishlash Asbob–uskunalarni tayyorlash, ishlatish, dezinfeksiyalash va sterilizatsiya qilish. Reagentlar, kimyoviy moddalar bilan ishlashda xavfsizlikni ta'minlash. Analizatorlar, mikroskoplar ishini tekshirish va nazorat qilish. d) Hujjatlashtirish Tahlil natijalarini to'g'ri qayd qilish va elektron tizimga kiritish. Statistika yuritish va hisobotlarni tayyorlash. e)

Infeksion xavfsizlik Qon bilan ishlashda shaxsiy himoya qoidalariga qat'iy rioya qilish. O'tkir buyumlarni (ignalar, shpitslar) to'g'ri utilizatsiya qilish. Dezinfeksiya rejimini qat'iy bajarish. --- 4. Hamshira malakasi va sifat nazorati Laboratoriya hamshirasi: Tahlillarni standart protokollarga muvofiq tayyorlashi. Asboblarning texnik sozligini tekshirishi. Natijalarning aniqligi uchun sharoitni nazorat qilishi shart. ---

Xulosa Laboratoriya bo'limlarining to'g'ri tashkil etilishi va hamshiraning mas'uliyatli faoliyati – to'g'ri tashxis qo'yish, davolashni samarali rejalashtirish hamda bemor xavfsizligini ta'minlashning asosiy kafolati hisoblanadi. Hamshira faqat tahlil olish bilan cheklanib qolmay, balki gigiyena, xavfsizlik, sifat nazorati va bemor bilan muloqotning barcha bosqichlarida faol ishtirok etadi.

#### **ADABIYOTLAR:**

1. “Hamshiralik ishi asoslari” – Tibbiyot kollejlari uchun darslik. / Tahrir hay'ati: S. Abdukarimova, M. Yusupova. – Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2021.
2. “Laboratoriya diagnostikasi” – Oliy hamshiralik ishi yo'nalishi uchun o'quv qo'llanma. / Sh. Yo'ldosheva, D. Ro'ziyeva. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2020.
3. “Klinik laboratoriya ishlari” – O'quv qo'llanma. / N. Sodiqova, M. Hasanov. – Toshkent tibbiyot akademiyasi, 2019.
4. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi. “Laboratoriya xizmati bo'yicha gigiyena va xavfsizlik qoidalari”. – Me'yoriy-uslubiy qo'llanma, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. “Tibbiyot laboratoriyalarini tashkil etish bo'yicha sanitariya normalari va qoidalari” (SanPiN). – Toshkent, 2023.